

Kristus – Pán všech

Texty na tento týden

Ef 6,1–9

Základní verš

„Vy páni, jedněte s otroky také tak a zanechte vyhrůzek. Víte přece, že jejich i váš Pán je v nebesích, a ten nikomu nestrání.“ (Ef 6,9)

V roce 2018 byl v *Museum of the Bible* ve Washingtonu, D.C. vystaven artefakt, který přitáhl velkou pozornost. Byla to zkrácená verze Bible s názvem *Slave Bible* („Bible pro otroky“) navržena tak, aby v ní zůstaly základy víry, ale byly z ní vypuštěny všechny texty, které by mohly nějakým způsobem podněcovat vzpouru otroků. Textu, který byl vydán v roce 1808, nechybí jen tu a tam nějaký verš či kapitola. Chybí celých devadesát procent Starého a téměř polovina Nového zákona! Z 1 189 kapitol Písma zůstalo v tomto vydání jen 232. Ve vydání této „Bible“ zůstaly jen ty pasáže, které otroctví nijak nezpochybňují, ba naopak „upevňují“. Vypadlo mnoho textů, jejichž obsahem je evangelium, ale zůstaly často zneužívané texty, včetně Pavlových slov z listu Efezským: „Otroci, poslouchejte své pozemské pány s uctívou pokorou a z upřímného přesvědčení jako Krista“ (Ef 6,5).

Je důležité, abychom dnes četli text Ef 6,1–9 v kontextu příběhu spasení, jak je zjeven v celé Bibli. Tento týden se budeme věnovat tomu, jak Pavel uplatňoval hodnoty evangelia v situaci, kdy struktura společnosti a většina pravidel byla poznamenána hříchem a pohan-skými zvyky.

Osnova lekce

Tato lekce navazuje na Pavlovu výzvu z 5. kapitoly listu Efezským, aby se Kristovi následovníci, inspirovaní příkladem Ježíše, v lásce podřizovali jeden druhému. Nejprve tuto myšlenku aplikoval (oboustranně) na vztah mezi manžely, nyní také na vztah dětí a rodičů, a dokonce i otroků a pánů.

- Ef 6,1–3: Vztah dětí k rodičům (neděle)
- Ef 6,4: Vztah rodičů k dětem (pondělí)
- Ef 6,5–9: Vztah otroků k pánům (úterý, středa)
- Ef 6,9: Vztah pánů k otrokům (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

RADA PRO DĚTI

‘Děti, poslouchejte své rodiče, protože to je spravedlivé před Bohem. ²„Cti otce svého i matku svou“ je přece jediné přikázání, které má zaslíbení: ³„aby se ti dobře vedlo a abys byl dlouho živ na zemi.“ (Ef 6,1–3)

Osobní studium

Jakou radu dává Pavel dětem a jakými verši podporuje tuto radu ze Starého zákona? (Ef 6,1–3; viz také Mt 18,1–5.10 a Mk 10,13–16)

Abychom naplno ocenili Pavlovy rady dětem, představme si, že se dopis čte ve sborech, které se setkávaly v domech křesťanů ve vzkvétající metropoli Efezu. Slovo „děti“ (řecky *ta tekna*) se mohlo vztahovat na širokou škálu věkových kategorií, protože děti zůstaly pod autoritou otce až do jeho 60 let (v řecké tradici) nebo až do jeho smrti (v římské). Děti, o nichž se v dopise mluví, jsou sice dost mladé na to, aby stále podléhaly výchově rodičů (Ef 6,4), zároveň jsou však dostatečně vyspělé na to, aby byly samy učedníky.

V uvedených verších slyšíme Pavla apelovat na věřící děti, aby respektovaly a ctily své rodiče (viz Ef 5,22; Ef 6,4.5.7–9). Pavel také vyzývá své čtenáře, aby respektovali děti jako Kristovy učedníky a aby je zapo-

jili do aktivního uctívání Boha. Díky tomu jsou uvedené texty důležitým základem pro pochopení rodičovství a duchovní služby dětem.

Pavlův příkaz poslouchat rodiče není absolutní. Když jsou jejich nařízení „v rozporu s požadavky Krista, [děti] mají bez ohledu na důsledky poslouchat Boha a důvěřovat mu, i když to může být bolestivé.“ (AH 293)

Pavel doplňuje svou výzvu dětem citováním pátého přikázání, čímž ukazuje, že Desatero je i pro křesťany velmi důležité (je to zřejmé ve verších Ef 4,1–6,9; zejména 4,25.28; 5,3–14). Pavel začíná citátem („Cti otce svého i matku svou“; Ef 6,2), a než ho dokončí („aby se ti dobře vedlo a abys byl dlouho živ na zemi“; Ef 6,3; viz také Dt 5,16), vsune do něho svůj komentář, že jde o „jediné přikázání, které má zaslíbení“ (Ef 6,2). Páté přikázání říká, že ctít rodiče je součástí Božího plánu, aby se lidem dařilo. Úcta k rodičům, i když mohou být nedokonalí, pomůže posílit pohodu a prosperitu.

Aplikace

Jak mohou studované verše posílit důležitost vztahů v rodině?

RADA PRO RODIČE

Otcové, nedrážděte své děti ke vzdoru, ale vychovávejte je v kázni a napomenutích našeho Pána. (Ef 6,4)

Otcové, neponižujte své děti, aby nemalomyslněly. (Ko 3,21)

Osobní studium

Porovnej uvedené verše. Jakým argumentem se Pavel v Ko 3,21 snaží podepřít svou výzvu rodičům, aby „nedráždili“ své děti?

Ef 6,4

Ko 3,21

Kniha *Sírachovec*, deuterokanonický spis, který vznikl ve 2. století před Kristem, dává v jedné z kapitol otcům rady, jak mají zacházet se svými syny: „Kdo miluje svého syna, má na něho stále připraveny dýtky, aby z něj měl nakonec radost. [...] Mazli se s dítětem a nažene ti strach, hrej si s ním a způsobí ti zármutek. [...] Nedávej mu v mládí volnost. Ohýbej mu šíji hned v mládí a bij ho přes boky, dokud je nedospělý, aby se nestal neovladatelným a neposlušným. Vychovávej svého syna a pracuj na něm, abys nepřišel k úrazu pro jeho hanebnost“ (Sír 30,1.9.11–13).

Na první pohled můžeme vidět, že Pavlova rada má velmi odlišný tón. Otcům nejprve adresuje zákaz: „Otcové, nedrážděte své děti ke vzdoru“, po kterém následuje příkaz:

„vychovávejte je v kázni a napomenutích našeho Pána“ (Ef 6,4). Za Pavlových dob měl otec podle zákona naprostou moc nad svými dětmi, které byly považovány za jeho majetek. Otcové měli právo své děti hrubě fyzicky trestat, dokonce je mohli i zabít. V některých aspektech moc otce nad dětmi převyšovala moc pána nad jeho otroky. Pavel takovou moc neschvaluje, ale odvážně objasňuje a nově formuluje rodinné vztahy. V kontextu svrchované věrnosti Kristu Pavel vyzývá křesťanské otce, aby přehodnotili své používání moci, protože děti, které jsou „drážděny ke vzdoru“, nebudou ochotny přijímat výchovu „v kázání a v napomenutích našeho Pána“ (Ef 6,4). „Otcové a matky, ve své rodině máte představovat Boží povahu. Poslušnost nevyžadujte výbuchem slov, ale laskavým a vlídným způsobem. [...] Buďte doma přívětiví. Omezte každé slovo, které by vzbudilo bezbožnou náladu. Otcové, nedrážděte své děti ke vzdoru, je Boží příkaz. [...] V Božím slově nenajdete žádné povolení k rodičovské přísnosti nebo útla-ku, ale ani k synovské neposlušnosti. Boží zákon pro rodinný život i pro vztahy mezi národy pramení ze srdce plného nekonečné lásky.“ (CG 259)

Aplikace

Přestože se kontext lekce zabývá rodičovskou výchovou a vztahem k dětem, které principy obsažené ve studovaných textech můžeme aplikovat na naše chování k druhým lidem obecně?

OTROCTVÍ V PRVNÍM STOLETÍ

⁵Otroci, poslouchejte své pozemské pány s uctívou pokorou a z upřímného přesvědčení jako Krista. ⁶Nejen naoko, abyste se zalíbili lidem, ale jako služebníci Kristovi, kteří rádi plní Boží vůli a lidem slouží ochotně, jako by sloužili Pánu. ⁸Víte, že Pán odmění každého, kdo něco dobrého učiní, ať je to otrok, nebo svobodný. ⁹Vy páni, jedněte s otroky také tak a zanechte vyhrůzek. Víte přece, že jejich i váš Pán je v nebesích, a ten nikomu nestraní. (Ef 6,5–9)

Osobní studium

Prostuduj si rady pro otroky a pány v následujících textech. Jak bys tyto rady shrnul a co v nich považuješ za nejdůležitější?

Ef 6,5–9

Ko 3,22–4,1

1K 7,20–24

1Tm 6,1,2

1Pt 2,18–25

Možná někoho překvapí, že Pavel oslovuje „pány“, kteří jsou zároveň křesťany. Asi si neumíme zcela představit otrokáře a otroky, jak spolu sedí v křesťanském shromáždění v domě v Efezu. Otroctví se v řecko-římském světě mohlo podstatně lišit od toho, jak ho známe z období kolonizace Ameriky, arabského obchodu s otroky či zotročování lidí v totalitních režimech. V prvním století se otroctví netýkalo jedné etnické skupiny. Domácí otroci ve městech mohli občas získat vysoké vzdělání a mohli pracovat jako architekti, lékaři či filozofové. Tito domácí otroci se někdy po určité době služby mohli stát svobodnými občany, ačkoli většina otroků svobodu nikdy nezískala. Ve snaze zdůraznit rozdíl konceptu „otroka“ ve starověku a v nedávné době některé překlady Bible překládají řecký výraz *dulos* („otrok“), v Ef 6,5–8 jako „služebník“ (B21, BK).

Bez ohledu na dobový kontext považujeme koncept otroctví (ve smyslu bezprávného

postavení člověka, který je vlastnictvím otrokáře) za neomluvitelné zlo. Bůh bude soudit a odsuzovat otrokáře podle své nekonečné spravedlnosti – a za to můžeme být vděční.

To, co vykřikl bývalý otrok jménem Publius Syrus (později autor více než sedmi set poučných výroků), je znepokojující: „Je lepší zemřít než být ponížěn jako otrok.“ Vzhledem k celé škále těchto skutečností je třeba upřednostnit překlad slova *dulos* jako „otrok“ zejména proto, že tito otroci byli majetkem svých pánů (Ef 6,9).

Otroctví bylo v Pavlově světě všudypřítomným zlem. Nepřístupuje k němu jako sociální reformátor, ale jako pastor, který radí věřícím, jak se vypořádat s realitou. Snaží se přijít s novým pohledem, který by se zaměřil na změnu konkrétního věřícího. Tento přístup mohl mít později širší důsledky pro společnost jako celek: „Jeho vizí nebylo propuštění otroků v Římské říši, nešlo mu o státním zákonem řízené propouštění otroků. Pavel měl na mysli něco jiného. Šlo mu o vztahy, jejichž základem mělo být společenství založené na sourozeneckých vztazích jako výsledek přijetí za Boží děti. [...] Podle Pavla měla sociální revoluce nastat v církvi, v těle Kristově, na místní úrovni v křesťanských sborech v domech a v domácnostech.“ (McKNIGHT, Scot. *The Letter to Philemon*. Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 2017, s. 10.11.)

Aplikace

Jednou z velkých skvrn na dějinách křesťanství je způsob, jakým někteří používali biblické pasáže o otroctví k ospravedlnění tohoto zla. Proč je velmi důležité, abychom s Božím slovem zacházeli opatrně a nezneužívali je k podpoře vlastních názorů?

„SLUŽEBNÍCI KRISTOVI“

⁵Otroci, poslouvejte své pozemské pány s uctívou pokorou a z upřímného přesvědčení jako Krista. ⁶Nejen naoko, abyste se zalíbili lidem, ale jako služebníci Kristovi, kteří rádi plní Boží vůli ⁷a lidem slouží ochotně, jako by sloužili Pánu. ⁸Víte, že Pán odmění každého, kdo něco dobrého učiní, ať je to otrok, nebo svobodný. (Ef 6,5–8)

Osobní studium

Co svými podrobnými pokyny vyžaduje Pavel od křesťanských otroků? (Ef 6,5–8)

Pavel žádá křesťanské otroky, aby poslouchali své pány a sloužili jim upřímně a ochotně. Pozoruhodný je opakovaný odkaz na velkou výměnu, o kterou je žádá. Nemají postavit svého pána na Kristovo místo a nabízet mu věrnost, která náleží pouze Kristu. Naopak, v závazcích a věrnosti, které motivují jejich příkladnou službu, má místo jejich pánů vystupovat jako jejich skutečný Pán právě Kristus. Tím, že Pavel podporuje tuto zásadní náhradu, nabízí nové, křesťanské chápání vztahu mezi pánem a otrokem.

Všimněme si několika způsobů, jakými Pavel naléhá na uskutečnění této změny:

- Pavel snižuje roli „pozemských pánů“ tím, že ukazuje na skutečného, nebeského Pána (Ef 6,5).

- Otroci mají svým pánům sloužit „s uctívou pokorou a z upřímného přesvědčení“, jako by to byl Kristus (Ef 6,5).
- Pavel tuto záměnu nejjasněji zdůrazňuje tvrzením, že křesťanští otroci mají nabízet svou upřímnou, skutečnou službu nikoli jako otroci svých pánů, ale jako „Kristovi služebníci“ (Ef 6,6).
- Při vykonávání své služby mají jako ti, „kteří rádi plní Boží vůli“, ochotně sloužit (Ef 6,6).
- Pavel vyzývá k pozitivně motivované službě, „jako by sloužili Pánu“, a ne lidem (Ef 6,7).
Za svou ochotnou službu mohou křesťanští otroci očekávat plnou odměnu od Krista při jeho návratu. Tato myšlenka měla být povzbuzením pro ty, kteří jsou uvězněni v této hrozné instituci. Je zřejmé, že otrok se bude cítit přinejmenším nedocenený ze strany pozemského pána (viz 1Pt 2,19,20). Věřící otrok však má Pána, který je pozorný a vnímavý, všímá si všeho „dobrého“, co každý udělá (Ef 6,8), a nabízí odměnu.

Aplikace

I když bychom si možná přáli, aby Písmo otevřeně odsoudilo hroznou praxi otroctví, nikde to přímo nedělá. Jaké zásady však můžeme vyvodit z Pavlových slov v tomto kontextu a aplikovat je na vztahy, které máme v naší kultuře (zejména ve vztahu podřízený – nadřízený)?

PÁNI, KTEŘÍ JSOU OTROKY

Vy páni, jedněte s otroky také tak a zanechte vyhrůžek. Víte přece, že jejich i váš Pán je v nebesích, a ten nikomu nestrání. (Ef 6,9)

Osobní studium

V kontextu Pavlových slov v Ef 6,8 „ať je to otrok, nebo svobodný“, slovo „svobodný“ odkazuje na „pána“. To umožňuje Pavlovi přejít k radám adresovaným pánům. Jeho představa je, že u soudu stojí otroci i pánové před Kristem na stejné úrovni (viz 2K 5,10; Ko 3,24.25).

Představ si, že žiješ v Efezu v prvním století a vlastníš otroka. Při shromáždění ve vašem domě se právě dočetl Pavlův dopis. Jak bys mohl zareagovat na tuto radu, kterou slyšel i tvůj otrok (Ef 6,9)?

Pavel oslovuje pány, kteří vlastní otroky. Jeho vyjádření ukazuje na velmi intenzivní kontrast mezi dvěma typy pánů. Na jedné straně jsou „páni“ (řecky *hoi kyrioi*), kteří mají ve zvyku „vyhrožovat“ svým otrokům, na druhé straně je „pán“ (*ho kyrios*), Kristus, který „nikomu nestrání“ (nikoho neupřednostňuje).

Pavel žádá pány, aby s otroky zacházeli „také tak“ jako Kristus. Něco takového by bylo pro majitele otroků v prvním století nemyslitelné, šokující. Páni by měli projevat svým otrokům dobrou vůli a měli by být přítom motivováni svou věrností Kristu. Taková výzva odpovídá právě tomu, co Pavel žádal od otroků (Ef 6,5–8). Apoštol žádá „pány“, aby přestali „vyhrožovat“ svým otrokům, což byla běžná praxe doby, v níž

páni udělovali otrokům různé tresty včetně bití (1Pt 2,20), sexuálního zneužívání, prodeje (a tím odloučení od milovaných), extrémní práce, hladovění, okovů, vypálení značky, a dokonce i smrti. Za takové jednání budou souzeni Bohem.

Pavel své výzvy podporuje dvěma argumenty, kterými motivuje pány, aby celou situaci vnímali v kontextu, který přesahuje tradiční vnímání sociálních vztahů: (1) Oni i jejich otroci jsou ve skutečnosti všichni „otroky“ jediného Pána („Pamatujte, že i vy máte Pána v nebi“; porovnej Ko 4,1). (2) Nebeský Pán soudí všechny nezaujatě. Jelikož ten nejvyšší Pán zachází se všemi stejně (a vůbec nezáleží, zda jsou otroci, nebo ne), měli by i oni ke všem (včetně otroků) přistupovat stejně (viz Fm 1,15.16).

Mnohá z Pavlových vyjádření v listu Efezským byla jistě mimořádným povzbuzením pro křesťany, kteří byli v pozici otroků: byli přijati za syny (Ef 1,5); byli vykoupeni (Ef 1,7); stali se dědici (Ef 1,11.14; 3,6); byli uvedeni na trůn s Ježíšem (Ef 2,6); stali se „spoluobčany“ a „členy Boží rodiny“ (Ef 2,19; porovnej s 3,14.15) a nedílnou součástí Kristova těla (viz Ef 3,6; Ef 4,1–16). Text Ef 6,5–9 potvrzuje a aplikuje platnost učení celého listu Efezským i ve vztahu mezi otroky a pány, včetně rad souvisejících se způsobem vyjadřování (Ef 4,25–32) a sexuální etikou (Ef 5,1–14).

Aplikace

Jak se můžeme naučit „hledat blaho v Hospodinu“? Modlí se a pros o Boží vedení, aby ses uměl ve svém životě takto radovat.

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Pavlova úcta k dětem jako spoluvěřícím (Ef 6,1–3) je pro nás připomenutím, že nám musí záležet na tom, jak se s dětmi v dnešním světě zachází. Jeho slovo otcům (Ef 6,4) nás zve, abychom uvažovali o povinnostech rodičů. Uplatňování Pavlových rad pro otroky (Ef 6,5–8) a pro pány (Ef 6,9) je náročnější, protože dnes už nežijeme v otrokářské společnosti a rovnost lidí je dána a chráněna zákonem. Jelikož jsou však Pavlova slova inspirována a jsou součástí Písma, měli bychom uvažovat nad tím, zda a jak je můžeme uplatňovat v našem životě. Stejně jako věřící v Efezu, i my máme zodpovědnost aplikovat hodnoty evangelia na naše vztahy. Níže uvedené diskuzní otázky jsou navrženy tak, aby podpořily toto důležité úsilí.

Otázky k rozhovoru

1. *Co pro adventisty znamená, že láska k dětem se považuje za důkaz, že jsme připraveni jako „Pánu lid pohotový“? (L 1,17; citováno z Mal 3,24)*
2. *Pavlův zřejmý respekt vůči dětem nás vybízí k mimořádně důležité otázce: Jsme-li následovníky Krista, jak by se to mělo projevit v péči o děti, které v raném věku zažily násilí, sexuální zneužívání nebo ponižování? Jaká je naše zodpovědnost za ochranu dětí?*
3. *Uvažujte o Pavlově snaze chránit děti a o Ježíšově péči o ně. Jakou zodpovědnost má církev při výchově a ochraně dětí, které má ve své péči?*
4. *Pavlovy rady určené otrokům a pánům (Ef 6,5–9) se často aplikují na vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. V čem je taková aplikace vhodná? Jaká nebezpečí přitom vznikají?*
5. *Otroctví zůstává i v našem světě bolestivou realitou; více než 40 milionů lidí žije dnes v otroctví (podle „The Global Slavery Index“, www.globalslaveryindex.org). Jaké jsou naše povinnosti vůči těmto zotročeným Božím synům a dcerám?*